

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING

för

KONST, SLÖJD OCH HUSHÅLLNING.

N:O40. } Tryckt hos Gno. LÖWEGARN. Götheborg. { 1824
15 Oktob.

Hadrianeum.

Så kallades den graf, som Kejsar Hadrianus lät bygga åt sig sjelf, och som är ett af Romes skönaste ålderdomsminnen. Den ligger vid Tibern, och ännu finnas betydliga lemningar af den. I sednare tider har man af den gjort ett kastell, som man kallar S:t Angelo. Det inre af detta monument är en stor fyrkant, af hvilken hvarje sida håller omkring 148 alnar i längden, och 34 aln. i bredden. Öfver denna fyrkant höjer sig en rund byggnad, som fordom var omgifven med ett galleri af kolonner af corinthiska ordningen. Diametern af denna runda byggnad, inberäknad peristylen, var öfver 119 alnar, och höjden af kolonnerna, inberäknad architraven, höll 60 alnar. Sannolikt har på denna rotunda funnits ännu en dylik våning, äfven omgifven af pelare. Hela byggnaden var betäckt med hvit marmor, och prydd med en mängd statyer, samt på toppen krönt med en fyrspänd tvåhjulig vagn (quadriga), i hvilken Hadriani stod var anbragt. Detta monument sammanbants med staden genom en bro öfver Tibern, äfven bygd af samma Kejsare, och som i prakt ej eftergaf detsamma. Den är inemot 300 fot lång, och sammansatt af 5 nog trånga bågar. Fordom kallades den Ælianska bryggan; numera bår den namn af Kastellet S:t Angelo.

Villa Hadriani.

Denna sköna och rymliga byggnad är det andra monumentet af den konstålskande Kejsarens smak och frikostighet. Den låg nära Tivoli, på en höjd, hvarifrån man hade en tåck och vidsträckt utsigt. Beklagligen har ingen af forntidens författare noga beskrifvit denna praktbyggnad. Att den var ordnad och inredd efter Grekiska och Egyptiska smaken, inhämtas af Hadriani lefverne af Spartianus. Af sådan anledning hade man åt vissa delar af densamma gifvit namnen Lyceum, Academia, Prytaneum, Canopus, Poecile, Tempe &c. och att intet måtte fattas, var åfven Tartaren förestäld inom dess område. Hela byggnadens omkrets tros ha varit 10 Italienska mil. Den innefattade allt hvad konst och beqvämlighet fordrade till ett kostbart och ändamålsenligt landställe, bad, trädgårdar, lustparker, tempel, galerier ofvan och under jord, städer, vaser, pelare m. m. De ruiner, som man uppgräft, intyga detta fullkomligt. Tid, krig och andra ödeläggelser hafva nu förstört alltsamman, att intet spår finnes till det helas storhet, och skulle sjelfva lokalen vara okänd, om ej Spartianus temligen noga utmärkt den. De planer, som Ligorja, Peyre och Piranesi lemnat af Villa Hadriani, äro både otillförlitliga och till en del imaginerade af författarne sjelfva.

Peristyl.

Så kallas den byggnad, hvars inre vidd omgifves af isolerade kolonner, hvarigenom den skiljer sig från Periptèren, som är en byggnad, hvars yttre vidd omgifves af isolerade pelare. Den, som vill se rätt ordnade peristylar, finner dem på flera basiliker i Rom och palatser i Italien. De vackraste peripterer från foratiden äro att bese på Pompeji partik och Antonii basilik i Rom. I sednare tiden hafva

dessa 2:ne byggnadsätt blifvit sammanblandade. Peristylens egentliga ändamål var att bereda husägaren tillfälle till promenad i fria luften, utän att blottställa honom för sol, regn, blåst och dylika olägenheter. De brukades mycket i forntiden: nu tillhöra de endast praktbyggnader.

Att undersöka dugligheten af glas, som man vill använda till Elektrisermaschiner.

Detta låter sig ganska lätt göras. Är det en glasskifva, som man vill bruka till en elektrisermaschin, så lägger man den på ett bord, och gnider den med en kudde, som man öfverdragit med vaxadt tåst, eller ock med ett stycke sidentyg, hvarigenom elektrisiteten väckes i skifvan. Derefter undersöker man den elektriska atmosfärens utbredande i den gnidna skifvan genom densammes förmögenhet att draga åt sig smärre pappersrimsor, som man lagt på bordet, och öfver hvilka man håller skifvan. Är elektisitetsatmosfären riktig, så börja alla pappersbitarne att dansa kring. Samma försök kan öfven göras med 2:ne små kulor af flådermång, hvilka hängas i båda ändarne af en fin tråd. Ju större afståndet är, hvarpå kulorna skilja sig från hvarandra, och hastigheten, hvarmed de söka att åter närmas, desto bättre är glaset. Det är likväl angeläget, att dessa försök göras, då luften är klar, och att, om man vill undersöka flera skifvor, de alla äga samma temperatur och befinnas i lika atmosfär, innan man med visshet bestämmer den enas företräde framför den andra. — Bugtiga glas, t. ex. kulor och celindrar, undersökas på lika sätt.

Dykklockan.

I stort göres dykareklockan vanligen af bly, dels för att bli tung nog, och dels för att äga nog styrka att kunna emotstå

vattnets häftiga tryckning. Ju djupare den sänkes under vattnet, destomär blir den i henne befintliga luften hoptryckt, hvilket stundom sker i så hög grad, att blodet utpressas genom nåsa och öron på den ännu ovane dykaren. Så snart dykaren hunnit till hafsbotten, begifver han sig ur klockan för att uträtta hvad han bör, och finner han sig nödsakad att hämta frisk luft, så går han åter in i klockan för en liten stund. Så snart all luft, i klockan blifvit förvandlad till irrespirabel, sätter han sig i klockan, och gifver tecken till upphisning för att hämta frisk luft. — Några dykklockor hafva form af en kula och äro gjorda af bly. Kulan har en öppning, för att derigenom insticka hufvudet, och en annan för att kunna låta dykaren se, och denna är lufttäts tillsluten med ett tjockt glas. Dessa klockor, sålunda inrättade, äro ej mycket brukbare, emedan dykaren nästan hvart ögonblick måste opp för att hämta frisk luft. Rör för andardrögen kunna ej anbringas, emedan vattnet då skulle i klockan inträda.

Att förvara Sångkläder för mått och mal.

Väl torkade och finstötta koloquintkärnar strös ibland väl torkade dun, som sedan instoppas i dynorna och bolstrarna.

Ny uppfinning att hastigt och utan besvär slipa rakknivar.

Med ett fluidum, som en Kemist och Fabrikant af Engelska Kirurgiska Instrumenter nyligen uppfunnit, kan hvarje rakknif, ny eller gammal, god eller dålig, i största hast skäras, utan att man behöfver draga den på sten eller strigel. Beklagligen känner man ej receptet till detta underbara fluidum, utan vet endast, efter tillkännagifvande i Hamburger Korrespondenten, att en liten flaska deraf, som likväl är tillräcklig för ett helt år för en person, om han ock måste raka sig hvardag, kostar 1 Thlr. Preuss. kurant eller 2 mark, 8 sk. Gratis erhåller då köparen en beskrifning öfver bruk och nyttjande.